

Ungdomens sammankomster och nöjesliv i Skåred

socken 1900-1915

Efter konfirmationen räknades man som ungdom, betraktades då inte längre som barn. Arbetet var ingen skillnad på. Alla fick bärja hjälpa till med vad de kunde sedan i 6-7 års åldern. Tid förr lek var det bara sön och helgdagar. Vad ungdomens nöje bestäffar börja de gå med till dansbanan något år efter konfirmationen, 15-16 års åldern. Kläderna för flickorna var pålunda ändrad från kort till lång krav, uppsett här med knut i nacken. Pojkarna från kort till långbyxor. Vägra pojkar hade gemensamt smickrat till en dansbana i närheten av Skåredes stationss men på andra sidan Lagan. Det var omkring -03 där samlades ungdomen vid fonydagarna som var 2 om året. En vår och en höstmarknad. Då dansades till 12 på natten. Vägon gång på sommaren hände det att några ställde till med fast. kanske var det

LNUF 123

191-68

J.O.S.T. vid dansbanan och då roade sig utom dansen med att slå kullen ur lummam. Kullen var en gammal hatt. (Västan varje söndag på sommaren var det dans vid dansbanan men aldrig längre än till 12. Ungdomen från byarna runtom i socknen kom dit. Sammanhållningen mellan flickors ungdom var god. Efter 30 år var det inte vanligt att flickor gick till dans utom de hade stodit sällskap eller var förlovade.

Pojkarna höll nog på längre. Sista gången aldrig med till dansbanan. På vintern var det inga tillfällen för nöje utom folkfesten. Inga särskilda leklag eller ungdomslag och inga sociala grupper. Det var bondmyror och dito flickor som var sällsmans. Ungdomarna från prästgården & kollararens båtens och de förmögnaste handländen var aldrig med. Prästen i församlingen säg ju med oblidat ögon varje form av dans och nöjesliv. Stadsungdomar kom aldrig i beröring med ungdomarna i lärares

I mil till närmaste stad var Laholm och det fanns
fri bara några stücken mynt som hade cykel på den
siden. Taget ut jag aldrig någon resse med för att roa
sig. Det fick de inte lov till för föräldrarna, ödsla pengar
på så onyktigt gick inte för sig. Enda undantaget
var Markaryds marknad. Någon gång fick de tillståelse
resa dit men visst inte varje år. Oft komma dit och
bli byrden åka karusell (kosta 10öre) av en uppvalkande
karlsson var en upplevelse, eller bli byrden in ~~på~~
~~på~~ ell kafé och dricka kaffe med bulle (kosta 20-25öre)
Min första bio såg jag på Markaryds marknad. Bilden
skaka allt förfärligt. Jag var då 13 år och var med min
åldre syster. Tack med att präststolen i Amåns böja
lyggas omkr. 07 kom det arbefare från andra orter dit.
Engrå av dessa samt en Amåns pojke som jag vet var
med Lander Karlsson fotograf, född bondpojke bildade
en nyförehefsorganisation J. O. S. F. Senare bildades
en som hette Verdandi och sågs med oblidat ögon

av präst och orks befolkning. Nedlennmarna i T. O. F. T.
byggde en lokal strax vid Härnäeds järnvägsstation
som allmänt kallades för godsmiljarehuset. Sedan
förlades dansställningsgårdarna dit och en 4-manna-bläs-
orkester bildade musikhallen. Tillslutningen till god-
serupplare var ringa, det var ju något nytt som inte
blev accepterat bland allmogen. Flagra prisposta klubbar
fanns intill varken dans eller schackklubbar möglikt-
vis någon syklubb för flickorna inom sin by.
Virkning av borddukar var mycket omtyckt hand-
arbetet. Övervakning av ungdomens nöjesliv av den
åldre generationen förekom inte och behövdes inte.
Spridning och oväsen var inte något problem
bland ungdomen, någon beständ tid för hemkomst
var jag inte var satt av föräldrarna men formanings-
saknades minst annat både av far och mor även far
och morföräldrar.

Ungdomen i sina respektive byar brukas samlas
påskafter och brännna av påskeldar på den högsta
backe som finns i byn men också sedan var och en
till sitt sedan elden brunnit ner. Valborgsmäso-
affon samlades ungdom från flera byar för att gå
omkring på gårdarna och sjunga för ägg, som
sedan konsumerades på en gemensam fast i
form av äggfoddy. Spriten var nog så ymnig
att sådana lilla flickor kanske något slags mät
ibland men ej så det blev några efferräkning-
ar. Det blev nog mer spritmissbruk och slags mät
några år senare när bondmujkarna fick arbete och
spåra pengar kraftföryget och så kom det många
familjrar dit. Det kom ju både skötsamma
och oroliga element. Det häntde ett par gånger att
det blev fast om midsommarnas på Hellaborg i Åmåls
en liten ö runtom prinsfloden av Lagan. Det kom
ju även en del yngre gifta par med sin family.

Ömvars var det inga särskilda sammankomster av ungdom vid högtiderna utom julen och bröllop. Då gick ju alla ungdomar till bröllopsgäden och spåda brudparet men sedan gick var och en till sitt utom de pojkar som hade eller träffade då en flicka att följa hem. Aldrig något oväsen eller skadegörelse på något sätt. Förloving marns dag eller födelsedag firades inte. Vid bröllop skulle alltid ungdomen i byn samlas dagen innan och sätta upp äreport vid gården i brudens hem. Sedan blev dessa ungdomar byudna på magille niova dagar efter bröllopet och då var även de nygåfva med. Då byöds på riktigt smörgriss bord, svagdricka att dricka efter åt kaffe och doppa samt kaffegökar till pojkarna och så dansades det på logen vid fial och dragspelsmusik till kl. 12-1 på natten. Ungdomsfestligheter förekom vid höstgille varom jag berättat i föregående anteckningar.

off ungdomen gruppvis besökte bevaringarna vid
Skedala hed förekom i mina föräldrars ungdoms-
tid omkr. 80-90 talet men förekom ej på 1900 talet.
Ej heller migra andra gemensamma uppläster
varken stadsresor eller Danmarksresor. Någon
gäng häntde det när det var vinfer med slädföre
ordnades med blädparti. Fördet ställdes då till
Hishults gästgivaregård där hafte med doppt & sverva-
des sedan tillbaka till Knäreds godkempslacehus
där det blev dans till kl. 12 om det var en söndag
annars kl. 1 en lördagskväll. Några andra fästlig-
heter drog sig inte förekom. Det var arbete från
tidig morgon till sена kvällen. Några särskilda
fridagar fanns inte ty det var ju mest eget folk
på gårdarna. Bygdningar från varandra i hemmen
hade man inte eller andra gemensamma fäster
utom de vanl. släkf och familjefestsfällningar
vid julen och ibland eft på vinternare.

Man var i regel inte uppe längre än till 8-9 på
natten. Såg upp vid 5-6 idén. På sommaren blev
det 9-10 på kvällen men såg upp i 5-5. Vid julgiffen
var det att bli både 2-3 på natten. Vid fastar och dans-
tillställningar dansades vals, molka och ringlän-
dare. Pojken byöd upp flickan med en läpp bungning
för henne och någon gång på kvällen blev det
damernas dans. Pantleskar förekom ej. Skridskor
eller skidor hade man inte. Badade i Lagan
gjorde man ibland men pojkar och flickor var
för sig. Baddräkt var ju okänt begrepp. Här spel
förekom inte när pojkar och flickor sättdes. Flanske
många pojkar som ikke dansa drog sig avsides och
spela kort och nog om pengar men bara i mäsum-
mor. De klödde inte ut sig och spela inte teater.
Ingen hade någonsin sett en teater. Spil förekom
ju nog ibland pojkarna vid dansfillsfällningar
och fastar, men ej så det störde för mycket, men

FOLKLIVS-
ARKIVET

LUND

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

aldrig bland flickorna. Tunga offentliga röjden förekom utom de 2 förgdagarna om året en på våren och på höstens samband Markaryds marknad och Laholms förgdag.

De här senare besöktes någon enstaka gång, men Smålands förgdag gick nog ingen miske om. Ingen cirkus kom dit eller fästning men väl i Markaryd och Laholm. Hade man provsällskap till marknaden blev hon kanske bjuden på cirkus annars fick hon betala själv. Förfärringningarna medel som cykel var det inte mer än några stycken proffkar som satt på lärarinnor som hade före 1910 men sedan var det många eftershand som skaffade sig dyl. Höpte den ofta på avbeträffning i affärerna. Många reste till reforma i Skåne och södra Holland och fyra pengar så de kunde köpa sig en cykel. Innan var det inte ovanligt att de gick till fots milvis både 10-2 mil. Sedan cykeln blev mera allmän förändrades nog något ungdomens nöjesliv i det att de för till dans till

Näsetors i Skogaby samt Barnshall i Veinge. Tägförbindelse fanns nog på markaryd Veingebanan men för ungdomens nöjesresor var den nog lite orekommelrad. Fanns ju inga nötfåg hållre på den sida att komma hem på.

Möjligheter till bildande fridssysselsättning fanns inte. Inga böcker kunde man låna. Det skulle räcka med andaktsböcker och Nykobesök ansågs väl allmänt. Före brotstationens börs byggas gifte de sig i allmänhet inom Skårets böcker, men sedan det kom arbetsrare från andra platser dit, var det en del flickor som gifte sig med arbetsrare nioou av dem, fast det var inte välfest av förrädarna. Fjära om konkahäxernas ålder gifte de flesta sig vid 20-25 års åldern. Det var brukligt att pojken följa den en flicka från dansen. Hanske blev det bra för den gången kanske blev det skadigt men stanna över matten var ej bruklig som på

mina föräldrars ungdomstid. Vägra komma fringer
förekom ej. Att föräldrarna ville ha något att säga
till om beträffande giftermål var vanligt. Lärskild
vikt lades vid att att medgiftens family hade gjort
ansenlig. De brukade ha sällskapsmålen långt
tid kanske i år eftersom mindre. Målen bestämdes
för förlorning var det ej. Kanske Pask. De reste gärna
med fäg till Laholm eller Halmstad och förlorade
sig och dog näringarna med engång. Fastnårde dock
gärna en minnesring samtidigt. Förlorningsskates
förekom ej. Långa förlorningar var ej vanliga.
De gifte sig ganska fort inom ett år. Före 1910 var
det ganska sällsynt att de var kusningar att gifta
sig. Det charlottianska prästeskapet och kyrkan
hade stor makt och inflytande över folket och
de tolererade inga föräldrens kapliga förbindelser.
Men undantag fanns ju som oeratallt. Men det var
ju snudd på skandal om en denna blev med barn

före giftermålet. Och stadsbarnen som fick ett oäkta
brud. Om inte föräldrakhemmet skulle överlämnas var
det att köpa en gård och fick de försöka hos släkten
med borgens hjälpe. Att spara något var inte lätt
så länge inga arbetsförfärder fanns. En del kanske
fånat något i befolkningen i Skane och södra Holland.
Brudomnen så väl som äldet var mycket idoga
och sparsamma. Flickan värde sydde och namnade
sin ulstyrsel. Herrgiften fick ju bli allt eftersökt
och lägenhet men sängbladet till ett par sängar
skulle ju alltid till, men någon förteckning gjordes
inte. Inga mö- eller sveorsecor förekom. Det var
nog ingen brist på priset hos ungdomen men
america lockade det blev nästan en modesak att
resa dit, även som att flickorna reste in till städerna
och tog plats som jungfru i bättre stadsfamiljer.
Landsbygdsläckorna var effektivt av fruarna i
städerna för sin arbetsamhetförlighet och nöjd med

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

lite lön. Flickorna tyckte det var ett äventyr komma till stan och kanske bli gift där och slippa det sidsomma jobbet som bordhushäl. Beleknande är att vid vår 50 åriga Kordianmärtäpp utav 12 närvarande flickor var ingen bosatt i Möreds socken men utav 14 pojkar var alla utom 1 eller 2 beväxta inom församlingen. För 1912-15 vet jag att ungdomen uppförde sig i stor sett mycket hysst, aldrig någon årekan av annans egendom eller någon annan brottslighet. Sedan vet jag inte mycket om det då jag flyttade hemifrån till Halmstad. Men jag kände aldrig något särskilt så det var nog bra. Så länge mina föräldrar levde var jag ofta hemma. I början av 1900-talet var tidningen Sydkälland den mest lästa tidning en. Affärsladens halvveckoupplaga samt Brokiga Blad och några senare Halländingen lästes också.